

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy iven. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiado tulajdonosnál...

Előfizetni elkésteknek teljes számu példánnyal szolgálhat még a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések és előléptetések. Országgyűlés: kerületi tanácskozások a város-rendezési választvány munkalata fölött; országos ülés a rendelkezél, hitelesítése a honosítási t.javaslatnak. — Budapesti napló. Törvényhatóságok: Bácsbodrog, és Veszprémmegyék közgyűléseik.) Külföld. (Anglia, Franciaország, Olaszország) Értésítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Ócs. s. ap. kir. felsége a pécsi káptalannál Juranics Györgyöt nagyprépostná, Nagy Jánost olvasó-, Kelemen Józsefet éneklő-kanonokká, Farkas Józsefet székesegyházi főesperessé, Vörösmarty Mihályt pedig tolnai főesperessé; — továbbá a váci káptalannál megüresült kanonokságra Tathy Ferenc csongrádi főesperest, a lamhassi alapítványi kanonokságra Hermann József nagykútai plébánost, a joanneumi kanonokságra gr. Zichy Polgyoródi plébánost; — a szatmári káptalannál megüresült két tisztbéli kanonokságra Kallós István erdődí és Kátón György mezőpetri plébánusokat, továbbá a hatvani sz. Mihály prépostságra Horváth Mihály ottani plébánost, s végre Bezéredy Elekét tiszl. kir. ügyigazgatósági ügyészegéddé méltóztatott kinevezni.

A nm. magy. kir. udv. kamra a sóvári k. sóhivatalnál ürességbe jött első sómázsólói állomásra ottani második mázsamesteri Timcsák Ferenczet, ennek helyébe pedig ugyan helybeli hivatal-írnök Mayliny Istvánt; — a viravai sóhivatalnál rendszerített mázsamesteri állomásra Vunkovics Titusz homonnai sómázsólót érdemesítette, Borkovics János eszéki sómázsamestert pedig nyugalomba helyezte.

ORSZÁGGYŰLÉS.

45dik kerületi ülés, január 26kan, elnökök: Inkey Zsigm. (Somogy) s Lónyay Menyhért (Bereg); jegyzők: Asztalos Pál és Szentkirályi Móricz; tárgy: honosítási törvényjavaslat hitelesítése, szab. kir. városok rendezése. Inkey Zs. elnök: méltóztatassanak a honosítási törvényjavaslat 33. §-ai helyett készített újszerkezet hitelesítését bevégezni. Asztalos P. jegyző: Olvassa az új szerkezetet, mely következőleg hangzik: „Külföldieknek egymás közt és honfiakkal a honban és külföldön kötött szerződéseire nézve rendelkez: a) ha külföldiek magyarokkal akárhol kötnék magánviszonyi szerződést, a magyar; b) külföldiek külföldiekkel ha e honban kötnék magánviszonyi szerződést, ugyancsak a magyar törvények szerint ítéltetnek; c) ha külföldi külföldivel e hon határain kívül lép magánjogi viszonyba, ha ezen szerződés következtében bírói intézkedés szükségé áll elő a honban, azon álladalom törvényei szerint fog a bírói intézkedés történi, melyben a szerződés történt, ha csak a szerződésben más ország törvényeire nincsen hivatkozás; d) külföldiek szerződési és rendelkezési személyes képességét illető kérdésekben hazájokbeli törvények szerint ítéltetnek el akkor, midőn a magyar törvény értelmében a személyes képesség fölök megtagadtatik.“ Bónis Sám. (Szabolcs): Ezen szakasz nem fejt ki azon ideát, mi a határozatban kimondott, teljesen az volt kimondva: hogy ha külföldi magyarral köt szerződést, mindig a külföld törvényei szerint kell megítélni; mert a magyar törvény szerint a formalításokra igen sok van adva, p. o. a végrendeletekre nézve, s ha magyar-nak tenne külföldi végrendeletet, a magyar törvény szerint megállhatna, nem, ha csak a formalítások meg nem volnának benne tartva. Azt akarja tehát kifejezni, hogy a külföldieknek szerződéseik érvényesek legyenek, habár azok a magyar törvénytől eltérnének; mely körülmény álljon válto-ésenekben is. Ezen indítvány elfogadotván, indítványzó a szakasz d) pontjával következő szerkezetet dictált le: „Külföldieknek magyar irányában szerződési, rendelkezési és személyes képessége, a két hon közül, azon hon törvényei szerint ítéltetnek el, mely hon törvényei szerint azok leginkább megállhatnak.“

Elnök: Be levén végezve ezen tárgy, most méltóztatassanak a tegnapi félben szakadt tanácskozást a városi munkalát 18. §-a felett tovább folytatni. Mire Vagyon (nyitrai kápt.) kötelesség érzete késtet ugymond föl szólalásra, s reményem, hogy magok a tekintetes Karok és Rendek is jelen pillanatban, midőn az egyházi személyek személyes kiváltságáról vagy szó, hallgatásomat kárhoztatják. — Mivel e teremben a miatt vádoltattunk, hogy mi dogmáink ürügye alatt a törvényhozói testületnek irányt adni mindig erőszakoskodunk, engedjék meg a tek. KK. és RR. egészén őszintén, leplezetlenül nyilatkozva, valamint az egyház jogait tagítani nem kívánom, úgy viszont azok ostromaira megfelelhessek. Mi a kérdés alatti személyes kiváltságunkat dogmának soha nem magasztaltuk, s nyíltan megvallom, hogy a nélkül is föndülhetnek egyházunk lényeges tanai, a mit egyházunk három első szonioru százada — midőn a keresz-

tyenség, főleg pedig annak szolgálói üldöztek, s egy polgári bírótól a másikhoz irgalmatlanul huzoltattak, és még is az egyház tanainak lényege legkisebb esorbát sem szenvedett, sőt erősült — elegendőleg tanúsítja; de viszont midőn a keresztyén fejedelmek s nemzetek vallásossága általján az egyházat ezen kiváltsággal megajándékozta, és ennek nyomán azt az egyház is törvénykönyveibe iktatta s az attól ellállást papjainak szigorú büntetés terhe alatt tiltotta, midőn ez részint világos törvényeink, részint pedig egyházi törvénykönyvünk elfogadása által szeretett honunkban is az egyháznak megadatott, meg fognak bocsítani a tek. RR. hogy ezen szabadságtól ellállanom nem szabad. — Nem akarom én a tek. RR. türelmét említettem törvényeink elősorolásával untatni, ámbár számosakat a hármak könyvből, sz. István, sz. László, Kálmán, Zsigmond és Mátyás decretumaiból fölidézhettek, nem pedig azért, mivel egy érdemes követ ur sem találtott, ki a papság ezen jogát egészen tagadta volna, de még is Pestmegye érdemes köv. azon állítása, hogy mi a követelt jognak tökéletes birtokában soha sem voltunk, némely törvényeink idézésére kényszerít; azt állította ugyan is Pestmegye érdemes köv. hogy sz. László 2. k. 13. f. melyben a papok a kécsa s alma-lopásért az egyházi, nagyobb lopásért pedig a világi bíróság által ítéltetni rendeltettek, nézetét teljesen igazolja, azonban gyenge fölfogásom szerint, az idézett törvény által nézete igazolva épen nincsen; mert az egyházi személyek kiváltsága abban áll, hogy a papot, azon eseteket kivéve, melyekben a halálbüntetést fejére kimondani kell, az egyházi bíró, a püspök, vagy a sz. szék ítélje; hogy ez a kérdéses kiváltságnak értelmezése, kitészik a hármak könyv 2. Rész 44. címének, ugyanazon Rész 42dik címéveli összevetéséből, ugyan is 44. cz. világosan kimondatik, hogy négy eseten kívül az egyházi személy világi bíróság alá nem tartozik, s azokban is a papok megelőző degradálás azaz papi méltóságtól megfosztása és csak egy a világi bíróságnak átadása parancsolatik, a 42. cz. pedig nyíltan kimondja, hogy az egyházi személyt alább, azaz 44. cz. megjegyzendő eseteken kívül halállal büntetni tilos; világos tehát ezekből, hogy csak akkor volt megengedve az egyházi személyekre világi bíróság ítélete, ha büntetnek fejvesztést követeltek; elemezzük tehát ezeken előre bocsátása után idézett sz. László törvényt, abban ki van mondva és azt elismerem, hogy nagyobb lopás miatt, a papot is a világi bíróságnak át kell adni, de csak praenissa degradatione, mivel a halálos büntetés a nagyobb lopásokra valaszabva, azon esetekbeni bíróságot pedig az egyház soha magának nem tulajdonította, de nem is követelte, sőt még akkor is, midőn az egyházi személyt halálos büntetés kimondatása végett a világnak átadja, kötelességében áll felsőbb helyre kegyelemért folyamodni, — az idézett sz. László törvénye tehát, mivel ottan halálos büntetés forog föl, az egyházi személyek kiváltsága ellen mit sem bizonyít, hanem azt még erősíti; — de nem idézek fel több törvényt azon oknál fogva is, mert maga Szabolcs megye érdemes követe is hazánk papjai ezen kiváltságát elismerte; (Szabolcs követe: nem!) Szabolcs érdemes követeinek nyilatkozata iránti ezen nézeteimet igazolják multkor azon szavai, hogy az isten azért adott józan észet, hogy azon, a mi rossz, javítsunk s ha el nem ismerté volna kiváltságos jogunkat, ezen szavak oda nem illettek volna. En az érdemes követ urnak józan eszéi, sőt eszélyességét kétségbe nem vonom, de elismerem s magasztalom; ó azzal tulajdon eszméje kivívására igen is élni tud, oly annyira, hogy hazánk törvényeit tetszése szerint magyarozgatja, s azoknak némelyeit ma fejérnek holnap feketének nézi; legyen szabad ennek bebizonyításul az érdemes követ ur e terembeni nyilatkozatára hivatkoznom: ó akkor, midőn a káptalanok voksa szönyegen forgott, az 1608: f. t. cikkről tudni mit sem akart, hanem törvényellenes gyakorlatra hivatkozott; ellenben akkor, midőn némely magnások jelen országgyűlésre meg nem hívásáról, s azok megjelenhetési és szavazatási jogának a kir. meghívó levélből föl nem telezhetéséről folyt a vita, ugyanazon törvényre hivatkozva, a törvényes gyakorlatot elvetette, és egyedül a törvénynek kívánt hódolni — továbbá az előttünk fekvő választványi munkalatra nézve akkor, midőn a város határainban telepédsről szó volt, az érdemes követ ur a papokat mint erkölcs-tanítókat, s valami szellemi lényeket a holdba utasította; ellenben most, midőn a büntettek miképeni megfenyítéséről vitatkozunk, azokat nemcsak a földön, hanem még föld alatt is látni kívánja; — ez nem egészen következetes. — De vizsgáljuk most egy kevesse azon ellenvetések, melyek ezen kiváltság megdöntésére felhasználhatnak, bírnak e elegendő nyomattékkal? — azzal ostromoltatik jogunk, hogy az immoralis egyedekek nem kell keféltetni, nem kell mentetni; — ezen állítás való, de az egyházi bíróságra nem alkalmazható, mert az egyház bímos papjait nem menteti, hanem szigoruan bünteti, gyakran bírtónnel is, s pedig magánbírtónnel, azon bírtónnel, mely a fölterjesztendő büntető törvénykönyvbe még csak behozatni tervezetik, így tehát az egyházi bíróság erre nézve az ország kívánatát megelőzte; — fenyítésének czélja azonban javulás, mely igen gyakran az egyházi személyeknél el is éretik. — Az is mondatott, hogy a castákat szaporítani nem szabad; de én erre azt merem válaszolni, hogy jelen szerkezet elfogadásával a casták még növekedni fognak, mert

ez által magok az egyházi személyek, s nemcsak közt is új casták állítatnak föl. — A városi pap világi bíróságnak alá lesz vetve, a megyei pedig tovább is kiváltsággal fölruházva. — A városban lakó nemest a városi bíróság ítélendi, a megyében tartózkodót pedig, midőn valamely városban keresztyénül azaz csínyt követ el, a helybeli hatóság elfogatja ugyan, de azt a megyének kiadni köteles leend. — Legnagyobb anomaliának állítottott az, ha egy bíró kimondja az ítéletet, más pedig azt végrehajtja, és ezen ellenvetésnek fölfogásom szerint egyedül az lehetett értelme, hogy a halálos büntetés alkalmakor annak végrehajtása a világi bíróra bízatik, de ezen ellenvetés teljesen megczafoltatik a fölfebb mondottakkal, miszerint az egyházi bíró oly bűnöst még az ítélet kimondatása előtt a világi hatalomnak átadni tartozik, — mely esetben a világi bíró ítélt, s ítéletét végre is hajtja, a többi esetekben pedig az egyházi hatóság bíró is, végrehajtó is. — De valamint több érdemes követ ur, Jézus példáját, a ki papok által ítéltetett halálra, fölhozva, azok iránti könyörületességét, öket oly kegyetlen bírószábtól föl szabadítani ohajta, kitünteté; azonban feledé azt, hogy azon papok zsidók idősbejei nem keresztyének voltak, feledé azt, hogy a keresztyén papság halálra senkit nem ítélhet. Fölhozott az is, hogy az egyházi bűnös személynek nyilvános büntetése az erkölcsiségre sokkal üdvösebb, mint a büntetnek titkolása; de kérdem én a t. RR.: titokban maradhatnak e az egyházi személyek rossz tettei? az én meggyőződésemmel fogva nem; mivel a papok tettei fölött igen sok egyed örködik, s pedig olyan egyedek, a kik az erkölcselenségen megbotránykoznak, s azt az egyházi felsőbb-ségek föl is adják, azonban egyszersmind arra fölfigyelnek, vajjon fogja e az oly erkölcselen tettet példás büntetés követni? mely mivel kimaradni nem szokott, ök az által kiengesztelődnek, erkölcsiségükben megerősítetnek, s a további botrány elmellőztetik; ellenben ha a kihágó pap a világi bíróság által nyilván ítéltetnek s büntetnek, rossz tette az egész világ tudomására jutna, s a könnyelműeknek tulajdon vétkeik menthetésére ürügyül szolgálhatna, az erkölcsiség valódi kárával. — Végtere Komárom megye érdemes követe a rendőri szabályokat érintve kérdeze: hogyan volna az, ha valamely város az utzákomi dohányszást elűtaná, s ezen szabályt megszegő papot büntetni nem lehetne? mely kérdésre az válaszom: hogy a pap oly nemű szabályokat általhaggni nem igen szokott, de a megyei tisztviselők igen gyakran, volt szerencsém több előkelő tisztviselével oly megye faluin keresztyén utazni, melyben a falukbani dohányszás két pft büntetés alatt végzésleg eltűnt van, és ök, általam azon végzésre is figyelmeztetve, mégis dohányszást; ezeket büntetni nehéz, de a papot felsőbbsege által nagyon könnyű föladat. — Nem osztozhatom azon érdemes követek véleményében, a kik hazánk némely kisebb városait törvénytudó s igazságot kiszolgáltatható bíróság-alkotás lehetlenségéről vádolák, mert én is majd tíz évig egy kisebb városnak lakosa voltam, tapasztaltam, miszerint annak érdemes tanácsa az igazság-kiszolgáltatásban igen gyors és kitűnő, s megvallom őszintén, hogy a városok tanácsának, a mint az jelenleg szerkesztve vagyon, magamat sokkal inkább vetném alá, mint a megyei bíróságnak, mert hol a törvényszéki bírák évenként választatnak, vagy pedig a főispán által kinevezettekhez, személyek iránti antipathiatból némely hatalmas személy által föhben is becsovéttethetnek, ott a bírák függetlensége veszélyeztetve van; előttem az állandó bíró, az évenként választottnál sokkal függetlenebb. — Mivel tehát az egyházi személyek személyes szabadsága törvényeinkben s fejedelmünk kiváltságaiban gyökerezetik, s mivel az gyakorlatilag jelenleg is föndül, az ellene fölhozott indokok pedig kellő nyomattékkal nem bírnak, kérem a t. kk. és rr. miszerint a jelen munkalát 19d. §. a papokat is kivételkpen besorozni méltóztatnának. Jo an o v i c h (Temesvár): Reményli hogy elfogadják a t. rendek a városi szerkezetet s úgy van meggyőződve, hogy ha úgy fogadtatik el a törvényjavaslat, mint azt a választvány előterjesztette: akkor haladást tettünk. Szóló előlt legeg a törvény-előtti egyenlőség, s mint illyen kíván ezen szerkezetnek sikert s jövendőt. Szabadjon fordulnom egy kétszóval az egyházi renchez — mond szólt — mint mellyet először van szerencsém országgyűlésen élő szóval üdvözölni. — Mi a fori privilegiumot illeti: midőn a nemesség a jogegyenlőség mielőbbi megközelíthetése végett kiváltságit feláldozza, akkor azokat az egyházi férfiak minden erővel igyekeznek továbbra is fenntartani, és zárt ajtók mellett üdvözlik a kiváltságokat és homályosságot. Azt mondják az egyházi rend tagjai: hogy ha a papok nyilvánosan büntetnek, akkor el lesz homályosítva az egyházi férfiu tekintélye, s a népet erkölcselen következtetésekre fogja vezetni. De butának tartja az egyházi rend aztán a népet, pedig ki nevelte? Ha eltitkolatnék a papnak bűne, még rosszabb lenne; mert az is meglehet, hogy a vádolt ártatlan s ártatlansága világi bíró előtt jobban kideríthető. Hagyják a főtiszt. urak a bíráskodást a világiakra. Hát azt hiszik, hogy a világi bírák

1848. ... Kükörice 110 95-104 105-125 80 88 92 100 90-95 50-56

igazságtalanul fognak itélni, 's majd kárörömmel mondják: egy pap került kezünk közé, tanítsuk meg. A' kiváltságoknak el kell töröltetni, mert azok igaztalan alapokon állanak. Ezután Hont megye követéhez fordult szóló, mondván: az érdem követur a' mint a' kir. városok állását jövőjét rajzolta, ugy kétségbe kellene esni, hogy kis városban nem is születetik jó; ha ezt más mondotta volna, 's Hont megye követe kis városban laknék: tudom visszautasítaná azon észrevételeket.

Vácz i kápt. követe: Az egyházi kormánynak szerkezte nemcsak elismerve, de biztosítva is van; azért ő annak sérthetetlenül fentartását kívánja, mert az egyházi személy nem mondhat le 's nem is szabad lemondania ezen kiváltságról. Bővebben nem ereszkedik a' tárgyba, hogy ne mondják: Cicero pro domo sua. Az egyházi rend mellett felszólalt követeknek köszönetet mondván szóló, csak azt sajnálja, hogy némely követ urak, tekintetbe nem vevén a' törvényt, olly könnyeden intézkednek ezen tárgyban. Szóló kívánja, hogy miután a' büntető törvénykönyv és eljárás elő fog kerülni, addig méltóztassanak megtartani az egyházi rendet eddigi jogainak gyakorlásában. Bab a r c z y (Csongrád): Azon véleményben van, hogy a' városi hatóság köre olly alapon nem szerkeszthetetik, melly egy más testület hatóságát semmitné meg. A' szövegben forgó 18ik §. helyett a' kormányi törvényjavaslat 15, és 17ik §§ait kívánna elfogadtatni, mellyek következők: „15ik §. A' városi törvényhatóság a' város területében a' közigazgatásnak minden ágaira, ennél fogva valamint a' polgári és rendőri ügyek kezelésére, ugy a' bűnfenyítő és magánjogi igazság-kiszolgáltatásra is kiterjed. 17ik §. A' város területében elkövetett mindennemű büntények és rendőri kihágások elítélése személy- és birtokkülönbség nélkül, a' városi törvényhatóságot illeti.“ Szóló szerint ha ezen szakaszok elfogadtatnának, hamarabb czélt érünk; mert ezek már sanctionálva vannak. Egyébiránt, a' mennyiben itt különböző kérdések merültek fel, jelesen hogy nemcsak az egyháziak, hanem a' nemesek is vétessenek ki a' városi bíróság hatósága alól, egyenkint látná tárgyalandóknak azon kérdéseket, mert különben czélt nem érünk.

Bóni s S. (Szabolcs). Az ellene bocsátott bombákból visszakiült néhányat az egyházi rendre. A' nyitrai káptalan követe—mond szóló—azt mondá: hogy én feketéből fehér tudok csinálni. Én nem tanultam Loyolát, 's így nem tartom azon elvet, hogy a' czél megszentelje az eszközöket. Azért nem is igyekszem oda, hogy követ ur gondolja; mert tudom, hogy szerecsent fehérre mosni akarni, hasztalan munka. Én nem akartam soha felhíni az egyházat, hogy adja ál kiváltságait; mert én nem ismertem el azt soha, hogy van bíraskodási kiváltsága az egyháznak. Azt mondotta követ ur: hogy én a' törvényt tudom idézni, midőn czéleomat akarom az által elérni; de az 1608: 1. tezikket nem pártolom, melly a' káptalanok szavazatát biztosítja. Magyarországon az usus magyarazza a' törvényt. Az egyházi rendnek van szavazata: maradjon az usus; a' regalisták mindig meghivattak országgyűlésre: maradjon az usus. Azt mondá követ ur, hogy én az egyházi rendet, ha tehetném, földhöz sújtánám, vagy még lejjebb. Én azt hiszem, hogy mikor a' bűnös sújtatik, akkor nem az egyház; 's nagyon sajnálom: hogy az egyházi rend a' bűnöst olly nagyon védi. Azt mondá követ ur, hogy inkább vetné a' városnak magát alá, mint a' megyének; erre csak azt mondom követ urnak: hogy a' megyék nem kérdik a' követ urat, hanem megbüntetik, mint eddig. El n ö k: Nem levén más felírva szólásra, talán a' jegyző ur az elfogadott elvek következtében módosított 18 's 19. §§kat felolvashatja.

Szentkirályi M. olvassa a' módosított szerkezetet, melly következő: „18. §. Minden, bárki által a' város határában elkövetett olly büntény, vagy rendőri kihágás fölött, melly a' köztörvény szerint a' törvényhatósági ítélőszékek elibe tartozik: a' városi törvényhatóság; ugy viszont más törvényhatóságok határában a' városi lakosok által, habár azok polgárok is—elkövetett hasonló tények fölött azon törvényhatóság nyomoz, itél és ítéleteit végre is hajlja. 19. §. Kivételnek: a) a' valóságos hadi szolgálatban álló katonák minden tekintetben; b) a' megyék székházain belül bárki által elkövetett vétségek; c) a' nem városi tisztviselők, de csupán hivatali visszaéléseiket illetőleg. A' büntető eljárás a' büntető törvények szerint gyakoroltatik.“ Ezen szerkezet így elfogadtatott.

Ezután Olgay Titusz (Pozsonym.) indítványozá, hogy viszonság tekintetéből mondassék ki, hogy a' polgár, ha megyében követ el valami büntetést, a' megye által büntetessék. Ezen indítvány viszhangra talált és elfogadtatott; de ugy, hogy az külön törvényzikkben indítványoztassék, a' mennyiben itt helye nem volna.—Továbbá Szentkirályi M. olvassa a' 20. §t, melly következő: „A' város határában létező kiváltságos udvartelkek birtokosait, az illy telkekhez kötött magánjogi haszonvételek gyakorlásában, rendőri tekintetből akadályozni nem lehet.“ Pázmány (Komárom m.) Az udvartelkekre nézve ugy akarja módosítani a' szakaszt, hogy azok birtokosai a' magánjogi haszonvételek gyakorlásában, „sem rendőri sem semminemű tekintetből“ nem

akadályoztathatnak. Kende (Szatmárm.) Kívánja ő is az udvartelkekre nézve esti világos intézkedést, hogy a' város ne akadályozhassa a' magánjog használatát; mert Szatmáron is van gróf Károlynak egy nemesi udvartelke, 's egy hajdu ott áll faköponyegben, hogy senki a' polgárok közül a' gróf borát ne vegye; sőt még — mint mondják — a' polgári esküben is benne van, hogy a' Károlyi borából nem fog venni. Az bizonyos, hogy most 1 órakor is ott áll a' hajdu 's a' polgárt be nem ereszti.

Sárkány (Komárom város). A' Komáromban levő számtalan curiát többnyire Izrael fiai lakják, kiknek egy része sert, pályikát főz, 's a' moslékot kiöntik az utcára; a' húst csak akkor vágják, mikor a' megye kedvezőleg limitálja. Aztán ezen curiák tolvajbarlangok; tehát a' magánjogi haszonvételek helyett, „királyi haszonvételek“ kifejezést kíván tétetni a' szerkezetbe. Némelyek szólottak még ezen tárgyhoz. De Lónya M. (Bereg) által a' mult országgyűlési munkálatnak ezen tárgyat érdeklő szakasza ajánlatván, az elfogadtatott, és a' jegyző által azonnal le is dictáltatott, melly következőleg hangzik: „A' város határában belüli létező kiváltságos udvartelkekre nézve, a' magánjogi haszonvételekkel való élhetést a' kiváltságlevél és gyakorlat határozza meg. A' város rendőri tekintetből ezen haszonvételek gyakorlását nem akadályozhatja.“ Ezután az ülés eloszlott.

23dik országos ülés a' kk. és rr. nél január 27kén, Tárgy: üzenet és törvényjavaslat a' honosításról. Ghyczy Kálmán nácori ítélőmester olvassa az üzenetet és törvényjavaslatot a' magyar honosításról és külföldiekről. A' törvényjavaslat 3ik §ba, melly a' honosításra elengedhetlenül megkivántató föltételeket foglalja magában, a' rendek többsége a' magyar nyelv tudását az elengedhetlen föltételek közé kívánta sorozni; voltak még, kik azt kívánták, hogy a' honosítandó bevett vallásu legyen, 's ezt is elengedhetlen föltétellül akarták megszabtatni.

Azon kívánatot, hogy a' honosítandó bevett vallásu legyen, Biró a' szatmári káptalan követe indokolta ugymond — a' sok vallás nem jó az országban, sőt káros is, mert a' haladást gátolja 's a' polgárok nyugalmát felzavarja. Szóló tehát azon véleményben van, hogy mind a' törvényhozásnak, mind az egész hazának érdekében áll, hogy az elengedhetlen föltételek közé a' törvénybe a' bevett vallások megemlítése tétessék.

A' magyar nyelv tudásának az elengedhetlen föltételek közé leendő sorozása körül pedig következő véleménynyilatkozatok keletkeztek:

Hunkár (Veszprém) a' föld olosósága hazánkban nagy esz a' beköltözésre, látjuk hogy fejedelmek is vásároltak itt jószágokat, nem ugyan saját nevük alatt, de mégis az ő jövedelmük gyarapítására. Nagy oka van Magyarországnak körülnézni az illy körülmények után, különösen a' mai criticus világban. Szóló tehát megkívánja, hogy a' honosítandó tudjon magyarul. — Károlyi (Nógrád) nem akarják küldöjji, hogy a' külföldi pénztözsérek vásárolják össze jószágainkat 's ez által a' behozott külföldi szellemmel nemzetiségünket előljék, 's a' kivitt jövedelemmel hazánkat szegényítsék; azért megkívánják a' magyar nyelv mulhatlanul tudását. — Bükki Zsigm. (Borsod) a' ki magyar akar lenni, tudjon magyarul; ki izletesnek találja e' hon birtokát, simuljon a' nemzetiséghez. Ajánlja a' rendek figyelmébe a' nemzetiség biztosítását, mert hazánk egy olly föld, mellyről a' költővel el kell mondanunk: „Áldjon vagy verjen sors keze, itt élünk halunk kell!“ Nekünk magunkban kell erőseknek lennünk, másban nem bízhatunk; mert homogén elemet nem találunk az egész világon. Szóló az ósiséget, melly eddig nemzetiségünket támogatta, ugy tekinti, mint egy avult kerítést, melly valamely házat kerit, de mellynek nem lehet belsejét látni; 's eddig ez volt oka, hogy habár szerettek a' külföldiek hazánkba bejönni, mégis bizonyos visszairtózást kaptak, ha Verbóczyre gondoltak, mert nem tudhatták, hogy vajjon nem kapnak e' vettjószággal egy pár tuczt pert nyakukba. Nézzünk vissza az első keletkezésre, mi a' magyar föld izlését megkedveltette: a' külföldiek ugy nevezet agents tagjai eljártak az országban, kik csinosak, ügyesek, tanultak voltak, 's mint illyenek sokszor a' honleányok legszebbjeit schleppel, de nem tull-anglaisval hanem faluval, vették el; hogy aztán a' példát sokan követték, azon nem lehet csudálkozni, mert a' szépet mindenki szereti. Vigyázni kell tehát, hogy szépeink külföldre ne menjenek, mi pedig igen könnyen megtörténik, mert a' magyar ifju nem concurrálhat a' külföldivel. Mi nyers emberek vagyunk, azt mondják, 's az emberi természet gyarló 's azt tartja, hogy jobb a' szomszédé. Hogy tehát nemzetiségünket biztosíthassuk: ki magyar polgár akar lenni, tudjon magyarul. — Gr. András Gy. (Zemplén) biztosítani kívánja a' nemzetiséget, 's ez által hazánk vagyoni állását; mert ha a' magyar nyelv tudása nem kívántatnék meg a' bejövő külföldiektől: azok a' külföldön méghárom perccenttel el nem tukmálhatott pénzzel el is bejönnék az országba, 's azon itten jószágot vesznek, 's annak jövedelmét külföldön költik el. Előkerülvén azon észrevétel, hogy az Ausztriában

tartózkodók ne tekintessenek külföldön lakóknak, 's ausztriaiak ne tekintessenek külföldieknek, 's azokra nézve a' honosodhatás kedvezőbb föltételek alatt engedessék meg, kérdi szóló: talán azért ismerjük az ausztriaiakat honpolgároknak, hogy az adminisztratorokra szavazzanak, hol ezen rendszer, a' kreishauptmannság keletkezett? 'S a' vámrendszer végett? B u n y i k (Horvátország) természetesnek fogják találni a' t. rendek, hogy küldöji nemzetiségünk tekintetében, a' honosodásra a' magyar nyelv tudását mulhatlanul nem kívánják meg. — Egyébiránt kijelenti szóló, hogy Horvátország jogát a' honosítás iránt fentartja.

Kossuth Lajos: Mikor gyakorolták az indigenatusi jogot a' kapcsolts részek? Hát nem gyakran fordultak e' horvátországi követek az országgyűléshez Horvátország részéről azon kéressel, hogy az általok ajánlottak az országgyűlés által honosíttassanak? Josipovich (Turopolja): Csudálkozik, hogy az az ur ott (érti szónok Horvátország követét, kit mindig csak így nevez) több jogot akar adni Horvátországnak, mint van. Horvátország soha sem adott indigenatus; de voltak esetek—akkor pedig igaz horvátországi követek voltak kint—midőn Horvátország több egyednek honosításaért folyamodott. Ha volna indigenatusi joga Horvátországnak, neki tudni kellene, ki sok nemest képvisel.

Osegovich (Horvátország): Pest megye követe azt mondá, mutassák meg küldöink, hogy mikép és mikor gyakorolták az indigenatusi jogot. Ezt ugyan tudni kellene mindenkinek, neki nem volna kötelessége magát igazolni, de Pestm. követének kíváncsiságát mégis kielégíti 's bebizonyíthatja, hogy 1608, 1692, 1693ki években a' honosítottak a' kapcsolts részek üléseiben esküdtettek fel. 1723ban 's 1743ban szinte történtek honosítások—többek közt a' Buccari grófok, kik a' kapcsolts részek üléseiben esküdtettek fel. A' turmezei grófnak azon előadása, hogy a' kapcsolts részek ajánlottak honosításra egyedeket, nem rontja le a' kapcsolts részek indigenatusi jogát; mert a' kapcsolts részek honosítása Magyarországon honosításával összekötetésben nincsen, 's az csak Horvátországra és nem Magyarországra érvényes. Miután tehát a' kapcsolts részek ezen jogot gyakorolták, annak fentartását követeli küldöji nevében.

Josipovich (Turopolja): Igen sajnálja, hogy az az ur (érti szónok Horvátország követét) mindig törvényeket és statutumokat idézget; mult országgyűlésen is sokat felolvassott, és szóló haza ment, hogy utána nézzen, de az egy sem ugy állott, mint az az ur előadta. Szóló szerint csak magyar nemes és gróf van, és soha sem hallotta, hogy horvát nemes vagy gróf volna. Hogyan lehet hátmondani, hogy a' kapcsolts részek honosítottak? Kossuth L.: A' türelmet el kell vesztetni, midőn itt folytonos jogköveteléseket hall az ember emlegettetni. Ha az az ur, nem is tudom minek nevezem, Slavonia követének lehetne mondani leginkább — azt mondja, hogy Horvátország gyakorolja a' honosítási jogot, szóló ezt—ha így van, jogbitorlásnak nevezi. Azon urak, kik Horvátország vagy Slavonia gyűlésén összejönnek, szeretnének jogot affectálni; de híjába. Az országgyűlés a' fejedelmekkel együtt gyakorolhat csak honosítási jogot, még pedig a' fejedelem nemesített csak belsőit; az országgyűlés pedig külföldit a' fejedelem beléegyezésével. És mégis Zágrábban összeülnek azon urak 's azt gondolják, hogy törvényt alkothatnak. Szóló tagadja, hogy valaki merithetne jogot másunnak, mint törvényből 's itt a' pusztá kétségbevétel—bár ezt sem fogja túrni—csak pusztá hangnak tekint; de ki ezen tételt, hogy a' törvényhozó hatalmat ő felsége hozzájárultával Magyarország 's a' kapcsolts részek összes törvényhozása gyakorolhatja, kétségbe meri venni 's tettekkkel is lép ellene, azt, mint ki, se erigit contrastum publicum Regni Hungariae— notoriusnak declarálja.—Azért hogy Zágrábban történt valami, még azért a' törvény áll, 's csak itt lehet törvényt alkotni és nem másutt; és notoriusnak declarálja szóló ismét, ki másutt akar törvényt alkotni, mint Magyarország 's a' kapcsolts részek összes országgyűlésén.

Botka J. (Bars): Horvátország követe olly tényeket hoz fel, mellyek nemcsak törvénytellen ellenkeznek, hanem sérelmekül is tekintethetnek. Azt mondja t. i. a' követ ur, hogy Horvátország honosítási törvényesek lennének; rosz értelmet tulajdonit szóló a' horvátországi tartományi gyűlésekről rendelkezési törvénynek, mert abban ki van mondva, hogy azon végzése a' kapcsolts részek gyűléseinek, mellyek az anyaország törvényei ellen hozatnak, eo ipso semmiek. Miután pedig a' törvények nem adnak jogot a' kapcsolts részeknek honosításra, ha történt honosítás, törvény ellen történt 's így semmis. Követ ur az állítólag Horvátország által honosítottak közt egy olaszt említ, mi bizonyítja, hogy titokban ment az eljárás; mert Mátyás törvényei szerint nem lehet velenceieket 's lengyelt honosítani. Szóló azon végzi beszédét, hogy valamint pragmatica sanctio fölötti határozata Horvátországnak törvénytellen volt, ugy az általa tett honosítások is törvénytellenek.

Osegovich M. (Horvátország): Sajnos állásban érzi magát, mert az nemcsak a' méltányossággal hanem az igazsággal is ellenkezik. Az mondatott azon ur által (érti szónok Turopolja grófját), ki minket is mindig azon uraknak

mond, hogy csak magyar nemes van; pedig magyar nemes a horvát nemes is, kit ő felsége nemesít. Azonkívül a törvényben is van mondva: „dominis croatis” sat. 's így nem áll az, mintha horvát nemes nem volna. Pestmegye követének, ki azt mondja, hogy nincs honosítási joga Horvátországnak, azt feleli szóló: hogy mikép lehet azt jogbítorlásnak mondani, a' minek gyakorlatában volt Horvátország. Hogy notorius, ki ő felségén 's az országgyűlésen kívül másnak tulajdonit törvényhozási jogot, ezt elismeri szóló; de ezt nem lehet reá alkalmazni, mert a' törvény a' kapcsoló részek határozatit municipales legesnek hja, mellyeket pedig hozni lehet a' törvény értelmében. A' mi végre azon okoskodását illeti Barmegye követének, hogy ha pragmatica sanctio iránti határozata a' kapcsoló részeknek nem volt törvényes, nem lehet az a' honosítás sem—erre csak azt feleli: hogy azon tény, miszerint a' pragmatica sanctiót elfogadták a' kapcsoló részek, csak dicséretet érdemel, nem pedig megrovást.

Tarnóczy (Nyitram.) Vannak nemzetek, mellyek midőn meghódítottak valamely nemzetet, azt alattvalói állásba helyeztették; Magyarország ellenkezőképp tett 's a' kapcsoló részeket hasonló jogokban részesítette magával; és ezen jótéményért a' helyett hogy hálat nyernék, hálatlanságot veszünk. Horvátország több jogot akar gyakorolni mint az anyaország, 's általános statutiarius jogot vitat magának; a' horvátok Magyarországon jóságot bírhatnak 's a' magyarok Horvátországban nem; adót kevesebbet fizet felével, mint a' magyar törvényhatóságok; ebből még repeal lesz, ha gátot nem vetünk. De majd eljön még az idő, midőn a' türelem megszűnik; eljön, midőn ő felsége által fogja látni, hogy Horvátországnak illynemű követelése csak ártnak; eljön az idő, hogy egyesítve 's összeolvasztva lesz Horvátország az anyaországgal, 's megszűnik a' jelenlegi törvénytelen állás. Szóló kívánja, hogy a' magyar nyelv tudása az elengedhetlen föltételek közé soroztassék, mint szinté a' bevett vallásúg is. — Josipovich (Turopolja) azaz ur ott (érti a' horvátországi követet) azt mondta nekem, hogy én is csak az az ur volnék. Hivatkozom a' m. personalis urra, kinél be van adva Zágrábmegye ellenmondása, hogy az az ur nem Horvátország követe, hanem csak a' zágrábi püspök embere. Engem egész ország követnek ismer, nem úgy mint az urat, kinek helyén én azon hat forintért nem ülnek. Az ur nemcsak Horvátországban, hanem itt is zavart akar csinálni; én az urat el nem ismerem követnek, míg a' választás törvényes nem lesz; hogy pedig az törvényesen nem történhetik, annak a' kormány oka. A' magyar nyelvet az illyr párton senki sem tudja, 's az ur azért dolgozott és dolgozik az ellen, hogy tanácsos legyen, a' mi már lett is, és lesz még referendarius is. Személyök: Kénytelen kijelenteni, hogy Horvátország követei elvannak ismerve követeknek, tehát tisztelni kell azok individualitását. Ómlta tiszteli a' szabad szót, de itt minden magánviszonyokra kiterjeszkedést illetlennek tartja. (Vége köv.)

BUDAPESTI NAPLÓ.

Az idő egészen kedvez a' farsangi vígságoknak; havazott, most fagy, 's a' szánok csakugyesörögnek szerte az utcákon, miből ha még pattogatnának is, azt gondolnók, hogy falusi menyaszszont vagy hoznak, vagy érte mennek; így azonban csak egyik részletét látjuk az uralkodó divatnak, melly minden hatalma érzetében is kénytelen magát az időhöz—e' nagy rongyáshoz—alkalmazni. A' városi életi tőjégén egész s' rege cikáz a' koresolyáozónak, néha nagyot is esnek, de melly körülményen—mint-hogy korunkban az esés inkább napi renden van az egyenesen állás és járásnál—a' körülütösök még csak nem is nevetnek; csupán egy csinos nőajak skoltá el magát mult szerdán a' tóparton nyugvó számban, egy deli arszlán jégre zuhantát látván. A' számban egy férfi is ült, kinek hogy a' felfodózás nem igen lehetett nyere, ránczokba szedett homlokboróló leheté gyanitunk. — Hjjá! a' gyilkosságot és a' tiltott szerelmet a' tyúk is kikaparja.

Mult hó 30-án tartott nemzeti casinói választó közgyűlésben elnökölökül gr. Széchenyi István, gr. Batthyányi Lajos és Hajnik Pál választottak meg, ezeken kívül a' választottsági tagok. A' színházi páholy kibérlése ismét egy évre megállapított.

A' Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első takarékpénztár mult hó 31-én kiosztá nyomtatásban részvényesei közt bevétel 's kiadási kimutatását, miből az intézet állapota kitetszik. Ezen kimutatás szerint a) a' t e h e r á l l á s: 1847ki 5% betételek: 1,130,115 fl. 50 kr., ugyanazon évi 4% betételek: 698,629 fl. 45 kr.; 's végre azon évi 6% befizetett kamatok: 158,256 fl. 10 kr.; — ö s z s z e s e n: 4,538,855 fl. 4 kr. pengő pénzben. — Viszszafizetett 5% betételek 's ezek tőljáró kamatok: 1,005,565 fl. 32 kr.; a' 4% betételek 's kamataik visszafizetése: 709,736 fl. 38 kr.; a' mult évi kezelési jövedelem a' tartalék-pénztárba tételük át: 37,979 fl. 43 kr. pp. Marad 1847ki év végével az egész teherállás: 2,785,573 fl. 11 kr. A' kölesönök összegét: 2,734,695 fl. 39 krt. e' teherállásból levonván, marad a' főpénztárban készpénz: 50,877 fl. 32 kr. pp. — b) V a g y o n á l l á s: kikölesönőve vannak 6% tőkék: statuskötelezvények- és aranyokra: 60,914 fl. 10 kr.; Eszterházy hg. sorsokra: 26,150 fl.; pesti magyar keresked. bankrészvényekre: 22,920 fl. váltókra: 129,909 fl.; nemesi ingatlan javakra: 1,385,927 fl.; pestbudai házakra: 744,576 fl.; tulajdon joggal bíró szabad m. városi lakosok ingatlan vagyonaira: 277,070 fl.; kiváltságos és közpénztárral bíró községéknél: 13,600 fl.; pestmegyei jobbágytelkekre: 73,629 fl.; készpénz-vagyon ezen pénztárban: 88,857 fl. 15 kr.; ö s z s z e s e n: 2,823,552 fl. 54 kr. pp. Ezek szerint marad 1847dik év végével

az egész teher- és vagyonállás: 2,785,573 fl. 11 kr. pp. II.) A' tartalék-pénztárnál e) b e v é t e l e k: alapítói kamatok: 23,466 fl.; díjak: 2,569 fl. 22 kr.; 6% kikölesönözött tőkétől befizetett kamatok: 5132 fl. 19 kr.; 6% folyó várandó kamatok: 2027 fl. 37 kr.; kezelési jövedelem a' közpénztárból: 126,912 fl. 1 kr.; 44 darab intézeti alapszabály eladásából: 7 fl. 20 kr. pp.; mellyből az igazgatói tiszteletdíjt, tisztviselők és szolgák fizetéseit, kezelési költséget, éhez szegényeknek nyújtott segélyt, és 6% folyó várandó kamatokat — 11,508 fl. 53 kr. levonván, marad a' mult év végével az intézetnek tulajdonul 148,305 fl. 46 kr.; mellyből ismét a' kikölesönözött 6% tőkék összegét — 107,779 fl. 30 krt. levonván, marad készpénz ezen pénztárban 40,526 fl. 26 kr. pp. — d) k i a d á s o k: kikölesönözött 6% tőkék: váltókra: 6,500 fl.; nemesi ingatlan javakra: 3,400 fl.; pestbudai házakra: 2,430 fl.; tulajdon joggal bíró sz. m. városi lakosok ingatlan vagyonaira: 6,450 fl.; pestmegyei jobbágytelkekre: 88,999 fl. 30 kr.; ö s z s z e g: 107,779 fl. 30 kr. pp. — e) k ü l ö n ö s k i a d á s o k: igazgató tisztelet díja, tisztviselők és szolgák fizetése: 5,986 fl. 40 kr.; kezelési költség: 1794 fl. 36 kr.; Pestmegye és a' két főváros éhséggel küzdő szegényeinek segélyezésére 2000 fl. 6% folyó várandó kamatok: 2,027 fl. 37 krt. ö s z s z e s e n: 11,808 fl. 53 kr. Ezek szerint marad 1847ki eszt. végével az intézetnek tulajdona 148,305 fl. 46 kr. pp.

Epen most jelent meg Pozsonyban: J a v a s l a t a' m a g y a r k ö z l e k e d é s i ü g y r e n d e z é s e r ü l c i z i m i m u n k a, írta gróf Széchenyi István, Szerző gróf rövid előszóval vezeti be munkáját, 's ismérteti a' f e l s é g e s H a z á v a l. A' közérdekű tárgy, mellyről a' nm. gr. értekezik, mintegy felhatalmaz bennünket, lapunkban a' korszerű munkáról kimerítő ismértetést adni. A' könyv végéhez világos és könnyen kivethető metszeti földrajz is van csatolva, mellyen a' veres vonalak a' kö — 's a' feketék a' vasutakat jelölik. Itt csak röviden figyelmeztetjük rá olvasóinkat.

Lapunk Budapesti napló rovatában a' Szépek könyve iránt némi kérdézősködés tétetvén, sietünk a' fölvilágosítással kielégítő válaszul ezennel szolgálni a' következőkben: „A' J e l e n k ö r 10ik számában „Szépek könyve” iránt közölt felszólásra, (noha azon egész tárgy, sem előfizetés, sem a' vállalat részéről soha nem történt hirdetéseknek fogva a' közönségre nem tartozik, *) feleletül adatik, miszerint az egésznek kiadására k e l l e n e 3438 pengő forint, kapott pedig a' társaság három lelkés hölgytől előlegezési czim alatt hatszáz forintot. A' kérdező tehát igen könnyen meggyőzheti magát, hogy 600 forinttal 3438 fedezni nem lehetvén, a' könyv megjelenését, — (mellynek utolsó képeit csak három hónap előtt kapta a' társaság) ezen pénzhiány akadályozza, 's a' társaság részéről épen most is mód és lehetőség kerestetik e' drága vállalat létrehozatalára, mellynek összes költségeit—biztos és indokolt számítás szerint, — a' magyar vevő, vásárló közönség s o h a s e m fogja megtéríteni. Egyébiránt a' t. cz. újdonság ur kérétek tudomásul adni azon kérdező hölgynek, hogy kétszáz forintját, alulírtán, — midőn tetszik, fölveheti. Pozsony január 25-én 1848. Kuthy Lajos mint a' Szépek könyve szerkesztője. ☉

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

Bács-Bodrogmegye. Mult é. dec. 13-án első alispáni elnöklet alatt megnyitott közgyűlésünk első napján mint kitűzött tárgy kezdetben szönyegre került Baranya v. gyének a' ló és marhatolvajlások meggátlására minden megyét felhívó körlevele fonalán kiküldött választvány jelentése, mellyben a' nemesség jogait korlátozó szabályok terjesztvén elő, Z. J. tb. legelőször szólalt fel mint conservatív, 's a' hármias könyv I. r. 9. cikk nyomán kifejté, miként a' választványi javaslat 150 pontjában megállapított elv ellen, melly szerint a' nemesek barmai is nem nemes községek előjárójai által lennének összeiratandók, 's a' helységi közkönyvbé jegyzendők, sőt némelly gyakorlatilag létesíthetetlen szabályi kötelezettségek elmulasztása miatt kemény bírsággal megrovandók, ünneplés ovását 's ellenmondását jelenti ki, mert miután a' törvény világos szavai nemeset a' magáiban háborgatni nem enged, 's megyei statutum a' sarkalatos törvényt sérténé meg, 's miután a' választványi munkálat több pontjai a' nemesi törvényes jogok sérelme nélkül életbe léptethetendők nem volnának, az egész javaslati szabályzatot elmellőzendőnek indítványozá. Pártolták indítványát L. V. k. kincstári ügyész — L. G. megyei t. aljegyző, F. P. tb. ki, ha már a' választványi javaslat létesítendő, az összeírást járásbeli szolgabíró által intézendőnek ajánlá, B. M. tb. ki nyilant kijelenté, hogy az illy törvényelleni szabályzatnak nem hódolhatván ünneplés tiltakozását jegyzőkönyvbé igtami sürgette, valamint P. M. főügyész a' nemesség törvényszerű jogsérelmét kikérülni javasolta. Ellenben L. K. másod alispán a' választványi munkálat üdvös eredményeit fejtegetve oda nyilatkozott, hogy mivel a' javasolt pontok által a' vagyoni bátorság biztosítottatik 's a' fönemlített birtok-háborgatás helyett bátorlét eszközöltetik, a' nemesség e' nagyszerű nyereseményért féltett jogaiából áldozatot hozhat; belégyezett egyébiránt, mikép nem ellenzi, ha az összeírást a' nemesekre néve a' szolgabírák intézendik, nehogy a' sok üdvözö pont e' miatt meghiusuljon, sőt később K. J. táblabíró kezveit indítványát, miként a' nemeseknek szabadságukban álljon barmaik összeíratását szolgabíró vagy a' községi előjáróság által eszközöltetni, elfogadta; pártolták buzdítását G. M. kamrai tanácsnok, P. K. kincstári ülnök, O. Zs. k. ügyész 's midőn másod nap a' vitaközsé befjezetett, 's e' megyei statutum életbe léptetvén 1848ki martius 15-ó napjára tüzetett ki, ismét kemény vita támadt az iránt: vajjon e' statu-

*) De azokhoz, kik annak kiállításához költségeikkel járultak, tán némileg tartozott. N a p l ó i r ó.

tum ő felségéhez fölterjesztessék? 's törvények idéztetvén törvények ellen P. M. főügyész pedig a' megyei föl nem terjesztési szokásra hivatkozván, a' keserű felszólalások eredménye az lón, hogy e' statutum egyedül tudomás végett küldessék föl, többnyire az egész munka kinyomatni 's minden megyének megküldetni határozatott. Eredvényéről a' t. olvasó közönséget időszakonként tudósítani el nem mulasztandom, — hogy kitüntessék, miként illy tulszigoru szabályok sem teremnek sükert, ha azok főszempontját. i. a' végrehajtás, kibuvósi kedvezésekkel bémittatik. Ezután követeink tudósítása olvastott, mellyben a' választványi irat 's ebben érintett sérelmi pannaosok 's az alsótábla üzenetei foglaltatván, követeink az évenkint tartandó országgyűlésre nézve utasítást kértek. L. K. másod alispán ekkor meglemlíté, miként az országgy. tanácskozások irányá igényli, hogy korkivánta eszmékhez simulván anyat-utasításunk né melly pontjait átalakítsuk, mert nem szert oly alkotványos állást, mellyben megyénk minden szavazásnál bukván, a' törvények reánk parancsoltatnak a' nélkül, hogy azok hozatalába befolyánk. Az is viszatetszett a' tisztelt alispánnak, — hogy követeink csak egy pontot tüzének ki utasítási kérelmül, miután a' kk. és rnek minden egyes pontra joguk van újabb utasítást szabni, midőn e' tárgyak különben is a' förtől viszsaérkezendek; sőt mivel követeink — a' mosonyi követ módosító indítványára szavaztak, mellyben a' sérelmek bár általányosan, de megérintetvék, figyelmeztetni szerette volna, mikép ez utasításukon túl állván, annak körében tartózkodjanak. B' kívánatától azonban elüttetvén, a' többség egyenesen kijelenté, miként a' megállapított anyautasítás illy hirtelen változtatása a' megye méltóságát és szilárdságát kockáztatván ennek megrendítésébe belé nem egyezik annál inkább, mert abban a' megye szelleme foglaltatik, 's miután a' másod alispán is nyilvánítá, hogy a' simulást a' megye szellemében értette, e' tudósítás az utasítással foglalkozó választványnak kiadatni határozatott, mellynek jelentése nyomán az évenkint országgyűlés pártolása addig, míg a' korszerű teendők halmaza feldolgozva leend, követeinknek utasításul adatott. Előkerült ezután a' Hajdukerület körlevele, mellyben hatósági rendeztetését pártoltatni kéri, az országgyűlési tárgyakban munkálkodó választványnak kiadatni rendeltetett. Egy igen fontos tárgy közfigyelmet ébresztett. Poroszkay Ignác zomborik. kincstári mérnök nyomtatásban illy című munkát boesátvánki: „A' Ferenczesatorna Pestig hosszabbításának hasznai — hasonlítva az 1840ki évi 38dik törvényezikben országosan pártolt pest- szegedi csatornához — pest-temesvári vasúthoz, gőz- és közönséges dunai hajózáshoz — 's figyelve a' vukovár-flumei vasut ide vonatkozó határára, — számítási adatokkal kimutatá, miként Szegedről Pestig a' csatornán történendő szállítás kevesebbe kerülend, mint a' pest-szegedi csatornán; kapcsolati 's biztosítási szempontokból pedig e' csatornának elsőségét fejtegetvén, 's a' munkálhatási költség kevesebbségét is számokkal mutogatván, Szegedtől menve a' bácsi csatornán—Bezdány—Baracska—Baja—Kalocsa—Dab—'s a' közben eső vidéken fölfelé Soroksárig a' töltések által négy száz ezer hold legjobb földmentetik meg vizáradástól. Ezen tervét folyamodványa általa' kk. és rr. pártfogásába ajánlvá, követeink által ennek országgyűléseni indítványoztatását 's pártoltatását eszközöltetni kérte. Egyhangy pártfogásra találtugyan a' tervet, hogy azonban a' létesíthetőség főpontja iránt bármilly szembeütő nehézség felsőbb helyeken is eloszlatassék, — a' megyei főmérnök 's a' Ferencz csatornánál működő igen jeles tapasztalatu — Michalek mérnök írott véleményadásra hivatott föl, imigy levén követeinknek utasításul felküldendő. — A' Bács-Bodrog-megyei népjegyzői nyugdíj-intézetnek a' n. m. m. kir. helyt. tanács-hoz fölterjesztett alapszabályai visszaérkezvén, a' k. intézvényben csak azon pontra tételük változtatás, mellyben minden jegyzőnek tartozási kötelezettsége kimondva volt: 's társulata beiratkozni; e' szabályi tartozás szabad szövetekezési választásra módosítottatván, A' részvényi betétel ötven pengő forintban állapítottatván meg, a' járuléki fizetés 10 ptra határozatit évenkint. A' szerencsétlenül elnyomorult vagy vétellenül kiütetett egyed 100 ptra segélyzési nyugdíj huzand, valamint az elhunytak árvái is aránylagos segedelemben részesülendők. E' fontos intézetnek, ha rendezési pontjai kiegészítve megállapítottatnak, szabályit egész terjedelmökben közlén el nem mulasztandom. 1848ki évi január 17-ől 29ig hasonlón polgári 's büntető törvényszék, február 14-ől 26ig hasonlón polgári 's büntető törvényszék, martius 20-án évenyedes közgyűlés leend. A' marhahas ára 12 váltó kr. maradt.

Veszprém megyének január 17-én főispáni elnöklet alatt tartott közgyűlésében oly nagy számú közönség jelent meg, minő még akkor sem volt, midőn négy évvel ezelőtt az adó ügye minden védelem nélkül megbukott. Ezen közgyűlés közhírré tételével szárnyra kapott azon hír is, hogy Hunkár Antal első követünknek visszahivatása céloztatik azért, mert a' dec. 15ki kerül. és dec. 20ki országos ülésekben, midőn a'

válaszfőirat letétele forga szóban, követtársával különbözőleg szavazván, e' megye szavazat nélkül maradt. Nehezeltte mindenki, hogy követeink szétágzó külön nézeteik miatt megyénk szavazata számításba nem vétethetett, de tisztán vádolni — világos utasítás hiányában — egyiket sem lehetett csupán a' követeink szavazatát igazolásul arra: hogy e' tárgynál a' megye szellemét Hunkár A. találta el. — Gyűlést megelőzte napon a' közbizodalmat fen is alant is teljes mértékben bíró első alispánunk szállásán conservatívek és ellenzékiekből álló tanácskozási tartatott. Ennek célja volt, hogy bizonyos elv megállapításával a' gyűlési tanácskozási irányadandnak és így a' megyében eddig uralkodott békét 's egyetértést fenntartva, a' pártoskodás káros szellemétől a' megyét megóvadják. 'S talán némileg méltánylást érdemel az eddig e' megyében még mindig kisebbségben volt szabad elvű rész, hogy első győzedelmes föllépésénél, erejével vissza nem élve, e'gyedül a' tanácskozási elnöki kijelölt tárgynál maradt. A' gyűlést 10 órakor kezdők meg harsogó éljenzésköz, melyben Rosos nevét sürűen lehetett hallani. Nagy és csak alig észilapítható volt a' zaj, mert a' nagy számmal összegyűlt közönség fele a' terem szűk léte miatt a' folyosókön maradni, vagy a' gyűlési teremmel kapcsolatban levő tágas jegyzői szobába vonulni vala kénytelen. A' felolvasást, a' beszédeket a' kün levők nem hallhatták. Ez okból a' zajongás több ízben meg megújult 's mindannyiszor csupán első alispánunk általánosan tisztelt és szeretett személye volt képes esendőt eszközölni. A' tanácskozási megállapodás folytán, mit a' közönségnek első alispánunk kebelre ható szónoklatával terjesztett elő, követeinknek a' válaszfőirat tárgyában tett különböző szavazatára nézve — miután a' Hunkár nevet többször harsogó éljenzésköz hallottuk felkiáltani, határozatott: „Megilletődve értettük ugyan a' kk. és rr., hogy követeik egyetnem értése miatt a' megye szavazat nélkül maradt, mivel azonban világos utasítás hiánya miatt nyilatkozatuk egyedi meggyőződésüknek volna tulajdonítható, de maga a' tárgy is már idejét multja; a' követeik oda utasítottak: hogy a' válaszfőirat letétele iránt hozott határozat maga erejében maradván, a' köszönet ő fels. nek illető egyes tárgyak fölterjesztésekor jelentessék ki. Nehogy pedig a' megye t. hozási befolyásától a' követeik egyetnem értése miatt ezentul is megfosztva maradjon, utasításul a' datik: hogy mielőtt bármely tárgy ker. vagy orsz. ülésben szavazat alá kerülne, magok közt jólőre értekezzenek 's ha az utasítás szellemére nézve nézeteik szétágzását kiegyenlíteni nem tudnák, sebes posta használásával is világos utasítást kérjenek. Jelentésükben sorolják elő maguk külön nézeteit, hogy a' megye azokat megbirálván, azt, kinek alaptalan egyetnem értése miatt a' megye talán ismét szavazat nélkül maradna, felelet terhe alá vonni lehessen.“

Ezután fölolvastattott a' követeik azon jelentése, melyben világos utasítást kérnek az iránt: vajjon az adminisztratori rendszert sérelemnek jelentsék é ki, vagy nem? Az előbb napi tanácskozási követeikben majd első alispánunk, majd B. M. th. hatalmas szónoklattal akarták oda vezérelni a' közönség vélekedését, hogy a' főispáni helyettesek rendsze-

resítése a' megye részéről aggodalomnak jelentessék ki. Volt emlegetve a' béke szelleme, mely megyénkben eddig uralkodott. De a' nemesség azon gondolatban, hogy Hunkár vizsgálhatása van szándékban, folyvást azt éljenzete és sérelmet kiáltozott. 'S miután Sz. M. ellenzéki tag azon kérdést támasztotta: vajjon hova fognának szavazni követeink, ha a' kérdés akként fog kitűzteni: „sérelem é, vagy nem?“ ha őkkor sérelemre fognak szavazni, akkor ő megnyugszik az aggodalomban. Erre egy zaj utána harsogott sérelem, sérelem! és határozat lett: „Minthogy a' törvény által nem ismert adminisztratori hivatal ellen számos megyében és az ország-adminisztratorin siker nélkül lett sürű felszólalások a' kk. és rr. hagiális keblében is méltó aggodalmat gerjesztettek, oda utasítottak a' követeik, hogy a' főispáni helyetteseknek az országgyűlés mellőlivel egyoldalú kormányrendeletek által kelt rendszerezését alkotványos sérelemül terjesztésük elő 's orvosoltatását eszközöljék. És törvényt hozatni szorgalmazzanak, mely az adminisztratorok szükség-parancsolta kinevezését megállapítván, egyúttal azok és a' főispánok elnöki jogait, kötelesegeit 's a' megye iránti minden viszonyait világosan meghatározza. Más nap, midőn a' vidéki köz nemesség már haza ment 's kevés kivétellel csak az intelligentiavolt jelen a' jegyzőkönyv felolvasatása 's a' végzések hitelesítése után B. M. th. felszólította a' kk. és rr. emlékeztet, miszerint ő tegnap több ízben szólni kívánt, de szavazata az ellen véleményük zajgása miatt elnyomatott, a' szólás törvényes szabadsága megsértetett 's véleménye szerint a' tegnapi tanácskozási modor törvénytelen volt; mire nézve a' végzések ugyan törvényeseknek tekinteni 's azokat épségben hagyadni ő is kívánja, de a' megsértett szólásszabadság érdekében a' tanácskozási törvénytelen modor ellen jegyzőkönyvbe ovasztatni kíván. Pártolták ezen indítványt némely megok és főtiszt. urak is. Első szólt föl ellene Rosos első alispán, egy részről törvénytelennek nyilvánítván az illy ovasoknak j. könyvbe igtatását, más részről a' megye gyalázatára szölgőlnak tartván: ha az önmaga igtatna ovasztatni a' tanácskozási ellen, mellyel törvényesnek elismert tetleg, mert a' tvényes elnök által kimondott végzések már meghitelesítettek. Mondatott az indítványt pártoló urak által az is, hogy a' tegnapi végzések nem az intelligencia által hoztak; hogy az ellenzékiek által megcsalattak; fel volt általok hiva nyilatkozásra a' tiszt. ügyési hiv. is, mellynek hivat. köteleességében áll minden elkövetett törvénytelenesség ellen felszólalni. Fel is szólt többek után a' tiszt. főügyész és férfias hangon kijelenté, hogy hasonló ovasok törvényteleneknek tart 's azon esetben, ha az indítványzott ovasztatni a' többség elfogadná 's jegyzőkönyvbe ovasztatni elhatározná: ő hivatalánál fogva ezen törvénytelen ovas ellen viszonit ovasztatni színté jegyzőkönyvbe igtatni kéri. Szóltak még néhányan az indítvány mellett is, ellene is, utóbb maguk az indítványt pártoló urak az ovas letétét sürgették. Minek kijelentése után még egy pár sürgetősb tárgy vétetett föl és a' gyűlés szétoszlott.

Rendes levelező.

ANGLIA. A' náthaurut Londonban enyhülni kezd. Azonban a' jan. 22-én lefolyt hétben még 1401 személy halt meg, azaz majd 300-zal több mint különben téli időben megszoktak halni. Legutóbb két tábornok vált el halál által a' britt hadseregtől: Thomas és Vincent.

FRANCZIAORSZÁG. Abdelkader sorsa még sincs eldöntve. A' tanyájából 123 személy, kik Algirba vitettek, ugyanott elsőrendű foglyokként a' Kasbába zártak el. Közük van két deli spanyol, cadizi születésűek, nőjei az emir egyik főnökének. Abdelkader Lamalgue várban tolmácsa Rousseau által egy munkát Napoleon táborozásáról fordított magának. Majd soha sem hagyja el szobáját 's gondosan őrizkedik a' kíváncsiak szemétől.

OLASZORSZÁG. Nápoly jan. 21. reggel: Aggodalommal tekintünk a' legközelebb jövőbe. Palermóban állítólag sok vér ontatott, 's a' lakosság folyton legnagyobb ingerültségben van. Hiedelem szerint a' szicíliaiak megvetik a' királyi ajánlatokat, 's az 1812-ki alkotványt fogják kivánni. Ha a' király ebben is enged, a' nápolyiak hasonlót követelendnek. Nápoly alsóbb népe eddigelő nyugalmasan maradt 's a' kormány természetesen mindent elkövet ez állapot fenntartására. Az élelmiszerek áráinak nem szabad felszökkenni, és szabad kivitelről most legalább gondolni sem lehet. A' Pharuszon inenni tartományokban, különösen Salernóban, az ingerültség erősen terjed, Avellino hegyei közt, a' policastrói öbölnél 's Apuliában szinte nagy forrongás uralkodik. A' főváros csak akkor zendülné föl, ha valamennyi tartomány fel támad. Sajnálatra méltó, hogy a' király mult évi augusztusi reformgyekezeteiben háborították. A' sardiniai királyjő pilanatot választja engedélyadásra.

Nápoly jan. 21. este. Épen most térnek a' kir. hajók Palermótól vissza. 25 sebesült katonát hoznak 's több palermoi menekült. Egész Szicília mozog. Palermóban a' kir. ajándékokat visszavetették, kívánják az 1812-ki alkotványt (Bentinek lord után) 's annak biztosítását a' nagy hatalmak által. A' miniszterek nem hagyják el a' palotát 's folyton tanácskoznak a' királylyal; — a' tartományok több pontja felé újra katonaságot kellett küldeni. Aquila gróf a' kir. ajánlatokkal nem akart elutazni Palermóba, mert nem tartá elégségesnek azokat. Ez éjjel fel akarták gyújtani az itteni fegyvertárt. Palermóban a' foglyokkal nagyon barátságosan bánnak; a' város bővelkedik lőszer és művekben; egy tolvaj nyilvánostéren lövett agyon 's az ideiglenes hatóság mindenkép iparkodik elhárítani a' rendetlenkedéseket.

Nápoly jan. 22. este 6 órakor. Eddigelő minden jóformán nyugalmas, noha minden pillanatban várják a' mozgalom folytatását. Az éjjeli örök megkettőztették, de a' közboesánatból még mi sem jelent meg. Azzal vigasztalják magokat, hogy Nápolyban hiányzik a' forradalom sajtóképi alapja, mellyet a' szicíliaiak az 1812-ki alkotványban, nemzeti közérzelemben, nagyobb bátorságban 'stb. bírnak. — Ibrahim pasa ide érkezett 's Rothschild családostul hallomás szerint Rómába utazott.

16ik szám.

Tölgyfa és kemény-deszka-szállítás.

A' kir. kincstári Ferencz-esatorna szükségére követező fanemek kívántatnak u. m.

A) *alkir. Ferencz-esatorna hosszabbításához.*

7 db 6 öl 4 láb hoszas.

24 2/4 hüvelykes tölgyfa 12 db 3 öl 3 " "

6 db 1 öl 2 " "

15 1/6 hüvelykes tölgyfa 12 db 3 öl 1 láb hoszas.

14 1/16 " " 24 " 5 " 4 " "

14 1/15 " " 12 " 3 " 1 " "

12 1/16 " " 12 " 3 " 1 " "

12 1/15 " " 49 " 3 " 1 " "

12 1/12 " " (12/14) " 5 " 4 " "

7/8 " " (12/14) " 4 " 0 " "

7/8 " " 12 " 4 " 0 " "

B) *a' fenálló csatornához.*

15 1/16 hüv. tölgyfa 60 db 4 öltől 4 öl 5 láb hoszas.

14 1/15 " " 180 db 2 öltől 5 lábtól 3 öl "

12 1/12 " " 12 " 6 " 3 " "

20 " 4 " 0 " "

16 " 2 " 3 " "

20 " 4 " 3 " "

8 " 3 " 1 " 0 " "

7/8 " " 2 " 3 " 3 " "

7/8 " " 200 " 2 " 3 lábtól 3 öl 3 láb h.

Keménydeszka 2 hüvelykes 4 — 6 hoszsú

legkevesebb 13 szél. 1000 darab

Keménydeszka 1 1/2 hüvelykes 4 — 6 hoszsú

legkevesebb 13 szél. 500 darab.

Kemény hajó zsindek 4 láb hoszas. 1000

Proszttyák (7 láb hoszas) 8000 darab.

Dereglye-bökönök 50 darab a' lábánál 6 "

vastagsággal 2 — 3 öl hoszasággal, a' szarvánál

5 láb magassággal.

Hajó-bökönök 100 darab a' lábánál 7 1/2 "

vastagsággal és 2 — 3 öl hoszasággal, szarvánál

5 láb magassággal.

A' fanemeknél megkívántatik, hogy előllet fűkből vágva és szurágotakne legyenek, rothadt ágaktól repedésektől megvetemültségtől fagyrepedéktől vagy általában akárminemű hibáktól, mellyek zsilip- vagy hajó-építésre alkalmatlanná tennék, mentek legyenek.

A' tiszaháti fának elsőbbség fog adatni.

Feltételeztetik: hogy a' szállító tulajdon költségére és veszélyére bevégeztessék, ugy azonban, hogy az A) alatt érintett fanemek a' zsilip-építő helyig Batina helységgel általellenben, a' B) alattiak pedig a' Ferencz-esatornába szállítá-sanak, magában értetvén, hogy ha tiszaháti fa-szállítatának, a' szállító az A) alatti fanemek-től a' esatornán vámmentesítve lenend.

Az írásbeli ajánlatok bepecsétellen ezen fölrattal: „Tölgyfa-szállítást ajánlata N. N. nek a' kir. kincstári Ferencz-esatornai igazgatóság-hoz Zomborban.“ legfőlebb februárius hó 26-ig (huszonhatodikáig) benyújtandók. — Azonfölül minden ajánlatban nyilvánosan kitétessek, hogy ez az ajánlatok nézve azonnal kötelező.

A' vállalkozók, kik vagy az egész u emnyiséget, vagy ezen fanemeknek csak egy részét szállítani ohajtanák, tartoznak vagy személyesen, vagy pedig törvényes felhatalmazottak által a' fenemlített napon megjelenni, és az ajánlatok felnyitása e őtt a' zombori k. kincstári Ferencz-esatornai igazgatóságnál 10% bánatpénzt letenni, vagy pedig a' bánatpénzt a' benyújtandó írásbeli ajánlatához csatolni. A' jelenlevőkkel azonnal szerződés fog köttetni: míg a' távollevők ezen szállítás eredményéről írásilag tudósítatni fognak Zomborban, január hó 16-án 1848.

2-3

É R T E S Í T Ó.

Árverési hirdetés.

A' nagyméltóságú magyar kir. udv. kincstár kegyes jóváhagyásából közhírré tétetik: hogy az 1848-ik évi k. k. Tokaji uradalmi termései 107 fordó 3 puttonos aszú, nemkülönbön ugyanazon

évi tolesvai termései 20 hordó két puttonos más-lásborok 1848-ik évi martius 6-án (hatodikán) Tarczalon a' k. k. tisztartói lakban tartandó nyilvános árverés útján a' legtöbbet ígérőnek készpénzítés mellett eladatni fognak. 1-3

H i r d e t é s.

101. Az északi k. só- és harminczad-kerületi felügyelőség részéről közhírré tétetik: hogy az Eszék és Bélye közötti 2395 öl hoszu, és 3 2/3 öl széles út-töltésnek tökéletes elkészítése tekintetéből 507 köböl terméskőnek kiállítás, és a' Mohács mellett levő szabari kőbányából a' Dráva partjág az északi kamarai vámhíd közelébe, saját munkákkal és hajókon leendő átszállítása, — mellynek bére körülbelül 14,800 forintokkal, — továbbá e' terméskőnek a' kirakodási parton 1 — 1 1/2 ujnyi kavicsesá törése, és ugyan e' kavicsnak a' nevezett partról az uttöltésnek kijegyzelt lerakodási helyeire a' vállalkozónak saját szekerlein, saját munkásaival, 's mindennemű eszközeivel leendő szállítása végett, melly mint egy 2500 pfttal fog kikiáltatni, — 1848-ik febr. 18-án (tizennyolczadikán) az északi sószállítási és vámfőhivatal irodában a' nm. m. k. udv. ka-

mara helybenhagyásának föntartása mellett árlejtés fog tartatni.

A' vállalkozók, kik e' vállalatnak egyik, vagy másik részét, vagy mind a' két részt együtt az árlejtés alkalmával megnyerni ohajttják, 's kik az árlejtési bizottság előtt a' felvállalandó résznek kettős árával föléro vagyonbiztosítékot, a' vagy készpénzben, vagy a' szabályszerűleg elfogadható, 's a' pénzüiaczi árkelet szerint státuspapírosokban, a' vállalatnak egyszerű értékét az árlejtés alkalmával fölmutatni, 's 5 pctnyi bánatpénzt letenni képesek, a' fenebbi kített napon reggeli 9 órakor tartandó árlejtésre ezennel meghivatnak.

Az árlejtési és szerződési föltételek a' nm. m. k. udv. kamara kiadói hivatalában, valamint az északi kerületi felügyelőség, és k. sóhivatal irodában a' szokott hivatali órákban megtekinthetők. 2-3

Figyelmeztetés a' hazai birkatenyész-tökhöz

Bizonyos idő óta mind a' pesti mind a' budai fűszerárús boltokban tudatlan ságból az urasági birkamajorságok számára porrá tört Gentiana és Calmus-gyökér árukatik, melly szigoru megvizsgálás után eszerő anyagot magában foglaló fahéjporral vegyűlt a' Jelenkor szerkesztő hivatalában.

2-2

Dunavizállás: Budán, febr. 5-én 4' 4" 0" az 0 fölött.